

CZU: 373.51:371.26(498+4)

ASIGURAREA ȘI EVALUAREA CALITĂȚII ÎN EDUCAȚIA PREUNIVERSITARĂ. REALITĂȚI ROMANEȘTI ȘI EUROPENE

Ionuț VLADESCU

Universitatea Alma Mater din Sibiu (România)

Asigurarea calității în învățământul preuniversitar vizează generarea încrederii clienților și a celorlalți parteneri în capacitatea și disponibilitatea sistemului de a le satisface continuu nevoile, cerințele și așteptările. Referențialul european cel mai important în domeniul asigurării calității în educație îl reprezintă Cadrul European al Asigurării Calității – CQAF (devenit, în 2008, EQARF, în traducere, CERAC – Cadrul European de Referință pentru Asigurarea Calității în Educație și Formare Profesională). Specialiștii în managementul calității au constatat că rezultatele bune ale unor activități sunt aleatoare, în lipsa unui sistem de management al calității (SMC).

Cuvinte-cheie: educație preuniversitară, managementul calității, evaluarea calității educației, societate europeană, asigurarea calității.

QUALITY ASSURANCE AND QUALITY EVALUATION IN PREUNIVERSITY EDUCATION. EUROPEAN AND ROMANIAN REALITIES

Quality assurance in pre-university education is about to generate the consumer and other partners confidence in capacity and availability of the system, to satisfy their ongoing needs, requirements and expectations. European referential most important in quality assurance in education is the European Quality Assurance Framework – CQAF (now, after 2008, EQARF – European Quality Assurance Reference Framework in EFP). The quality management specialists have found that the results best of the activities are random, in the absence of a quality management system (QMS).

Keywords: school education, quality management, assessing the quality of education, European company, quality assurance.

1. Asigurarea calității în educația preuniversitară. Modalități de evaluare

Asigurarea calității educației este definită în lege ca fiind „realizată printr-un ansamblu de acțiuni de dezvoltare a capacității instituționale de elaborare, planificare și implementare de programe de studiu, prin care se formează încrederea beneficiarilor că organizația furnizoare de educație îndeplinește standardele de calitate. Asigurarea calității exprimă capacitatea unei organizații furnizoare de a oferi programe de educație în conformitate cu standardele anunțate. Aceasta este astfel promovată, încât să conducă la îmbunătățirea continuă a calității educației” [1, p.58].

Asigurarea calității educației furnizate de o organizație școlară presupune mecanisme interne și externe de evaluare, care să conducă la menținerea funcționării organizației școlare la nivelul cerințelor standardelor de acreditare (*referențialul minimal al calității*), dar și la identificarea oportunităților și la dezvoltarea organizației pe aceste oportunități, în funcție de resurse, în raport cu cerințele *referențialului optimal*, respectiv ale *standardului de referință*. Evident că și celelalte componente ale procesului de asigurare a calității educației: *planificarea și realizarea efectivă a rezultatelor așteptate ale învățării, monitorizarea rezultatelor* contribuie semnificativ la succesul procesului de asigurare a calității educației.

Succesiunea derulării proceselor componente asigurării calității educației este: planificarea și realizarea efectivă a rezultatelor așteptate ale învățării; monitorizarea acestor rezultate; evaluarea internă (are rolul asumării unei responsabilități efective la nivelul organizației privind derularea activităților și proceselor din interiorul organizației); evaluarea externă (are rolul de validare a rezultatelor obținute de organizație) [2, p.39].

În contextul unei evoluții explozive a societății moderne, școala de azi cunoaște o nouă renaștere, o renaștere radicală a rolului ei în societatea aflată într-o continuă frământare și schimbare. Evoluția societății moderne impune noi abordări asupra rolului școlii de azi, ca „furnizor” de educație. Diversitatea mecanismelor, proceselor, interacțiunilor interne și externe, așteptările beneficiarilor (elevi, părinți, comunitate, societate), *părți interesate, stakeholders*, conduc la abordări absolut noi asupra școlii ca sistem, raportarea evoluției acesteia la referențiale general acceptate (naționale, europene sau mondiale), pentru ca sistemul educațional, în ansamblu, să se înscrie pe o traiectorie concordantă cu transformările economico-sociale contemporane.

Pentru aceasta, este nevoie de stabilirea unor referențiale clare/relevante față de care sistemul educațional să poată evolua; de asemenea, este nevoie de elaborarea, acceptarea, aplicarea unor standarde – la nivel național, european, global. Au fost parcurse deja toate aceste etape și putem vorbi despre *standarde naționale, europene, chiar globale*.

Referențialul european cel mai important în domeniul asigurării calității în educație îl reprezintă Cadrul European al Asigurării Calității – CQAF (devenit, în 2008, EQARF, în traducere, CERAC – Cadrul European de Referință al Asigurării Calității), elaborat pe două elemente fundamentale: *Standardul ISO 9001 și Modelul de Excelență al EFQM*.

Asigurarea calității în învățământul preuniversitar vizează generarea încrederii clienților și a celorlalți parteneri în *capacitatea și disponibilitatea sistemului de a le satisface continuu nevoile, cerințele și așteptările*. Asigurarea calității implică:

- 1) existența unor *organisme, standarde (modele) și proceduri instituționale* de evaluare externă;
- 2) capabilitatea unității de învățământ preuniversitar de a prezenta *dovezi privind conformitatea* sistemului intern de management al calității cu standardele (modelele) acceptate.

Competiția pentru bunăstare începe cu sistemul educațional. Europa este unul dintre acești competitori, care a trasat, de comun acord, liniile directoare în privința asigurării unei educații de calitate. De altfel, educația de calitate se află permanent pe lista priorităților, atât în cadrul politicilor fiecărei țări europene, cât și în cadrul întâlnirilor comune, la nivelul instituțiilor Uniunii. Se consideră că *evaluarea educației* oferă indicii despre cum poate fi atinsă calitatea, iar fiecare evaluare poate să fie diferită, în funcție de obiectivele urmărite; pot fi evaluate: procesul de predare, activitatea cadrelor didactice, implicarea elevilor, a părinților ori a comunității locale, obiectivele școlii, managementul, administrarea școlii, dar și sistemul ca întreg. La 12 februarie 2001 a fost emisă Recomandarea Parlamentului European și a Comisiei privind Cooperarea Europeană în Evaluarea Calității Educației. Se pune accentul pe interrelaționarea dintre evaluarea externă și cea internă, iar statele membre sunt sfătuite să încurajeze autoevaluarea, văzută și ca metodă de a îmbunătăți calitatea educației oferite de școală, ca entitate.

Evaluarea internă a școlilor ca entități există în toate țările (cu excepția Luxemburgului și Bulgariei). În unele cazuri, aceasta este recomandată, în altele evaluarea internă este obligatorie. Cu toate acestea, chiar și în țările în care evaluarea internă este doar la nivel de recomandare fiecare școală poate să decidă, la un moment dat, că dorește să afle mai multe despre activitatea sa, printr-o evaluare internă.

Evaluarea externă a școlilor se poate realiza în moduri diferite, iar țările europene ne oferă o multitudine de variante. În cele mai multe țări, aceasta este efectuată de către un inspectorat responsabil față de guvernul central. În anumite țări, evaluarea externă este inițiată și realizată de către două autorități educaționale separate (precum în Danemarca, Suedia, Regatul Unit, Islanda, Republica Cehă, Estonia, Lituania, Polonia, Slovacia). Dacă în Irlanda, în anul școlar 2000/2001, doar școlile primare erau evaluate ca entități, în prezent a fost integrat un nou model de evaluare externă, numit *Whole School Evaluation*, prin care sunt evaluate extern, ca întreg, și școlile gimnaziale. Până în anul 2000, și în Austria evaluarea școlilor era centrată exclusiv pe prestația cadrelor didactice. Potrivit unei legi din 1999, evaluarea internă (care nu este obligatorie) se realizează abordând școala ca întreg. Evaluarea externă în Portugalia a fost introdusă din 1999 și a fost inițial gândită să fie realizată pentru o perioadă de cinci ani și să depisteze punctele forte și slabe ale fiecărei școli evaluate. Acest program a fost suspendat în 2002, fiind îmbunătățit ulterior: se verifică gradul în care școala îndeplinește norme și standarde. În Portugalia, evaluarea internă este obligatorie din 2002.

În Finlanda și Norvegia, furnizorii de educație (municipalitățile) sunt responsabile de evaluarea furnizării și eficienței serviciului educațional. Își realizează propriile criterii de evaluare, în același timp contribuie și la evaluarea națională a sistemului de educație. În Finlanda, responsabilitatea pentru evaluare este împărțită între furnizor (municipalitatea) și NBE (National Board of Education), iar în Norvegia – între municipalități și NBE (Norwegian Board of Education). Și în Suedia evaluarea educației revine municipalității, fiind supervizată de Skolverket (the National Agency for Education).

În Danemarca, responsabilitatea evaluării școlilor revine tot municipalității. În 2001, EVA (Danish Evaluation Institute), care a fost înființat pentru a evalua școlile din sectorul public ori instituții furnizoare de educație aflate sub jurisdicția Ministerului Educației, a început etapele inițiale de evaluare instituțională. Procesul de evaluare nu a fost finalizat, fiind selectate numai câteva școli.

Implicarea municipalității ca evaluator al școlilor este practică și în țările baltice (Estonia, Letonia, Lituania). În Lituania, fondatorii școlilor (municipalitatea) evaluează aspectele administrative și educaționale pe baza unui raport realizat chiar de școli; se urmărește monitorizarea planurilor de îmbunătățire propuse și promovarea exemplelor de bună practică.

Italia acordă o atenție deosebită evaluării interne, evaluarea externă a școlii nefiind deloc populară, fiind concentrată, atunci când se realizează, pe activitatea cadrelor didactice. Și Italia este în curs de implementare a unui nou tip de evaluare externă.

În Regatul Unit (Ofsted în Anglia și Estyn în Țara Galilor), inspectorii evaluează întreaga activitate a fiecărei școli, cel târziu odată la șase ani. Aceste inspecții urmăresc implicarea părinților și a comunității locale, ajută școala să-și îmbunătățească activitatea și oferă informații la nivel național despre starea sistemului de educație. Autoritățile educaționale locale (LEAs) nu participă în mod obligatoriu la evaluare, dar au datoria de a promova standarde înalte educaționale și își propun ca cel puțin o dată pe an să viziteze toate școlile din aria lor de acțiune, pentru a discuta căile de îmbunătățire a activității școlii și scopurile pe care fiecare școală și le propune. HMIE (Her Majesty's Inspectorate of Education) din Scoția are îndatoriri similare cu Ofstead-ul.

Ca și numitor comun în privința evaluării interne, se poate afirma că o evaluare internă corectă, obiectivă, poate fi un factor-cheie de progres. Procesul de îmbunătățire are mai mult succes dacă în acțiunea de evaluare este implicat personalul școlar. Oamenii sunt direct interesați în a afla punctele tari și punctele slabe din propria organizație, precum și felul în care pot gestiona resursele existente ori identifica soluțiile. Datorită experienței specifice variate, și soluțiile pot fi multiple. În cazul implicării în evaluare și a altor factori interesați (elevi, părinți, angajatori), școala dovedește că este receptivă la nevoile și cerințele comunității.

În Letonia, participarea consiliului școlii, a părinților și elevilor în evaluarea internă a devenit obligatorie începând cu septembrie 2004.

Conducerea școlii își asumă responsabilitatea generală pentru evaluarea internă și joacă un rol activ în cele mai multe țări europene. De asemenea, în majoritatea țărilor europene există, în fiecare școală, o comisie responsabilă de evaluarea și monitorizarea calității furnizate; această comisie joacă un rol major în evaluarea internă, iar membrii săi sunt: cadre didactice, părinți, elevi, reprezentanți ai administrației locale (Spania). În Islanda, din această comisie fac parte obligatoriu directorul școlii și cadrele didactice; de asemenea, sunt invitați să ia parte din comisie și foști elevi [3, p.63].

Specialiștii în managementul calității au constatat că rezultatele *bune* ale unor activități sunt *aleatoare* atunci când și acolo unde aceste activități nu rezultă dintr-o abordare sistematică, sistemică, unitară și coerentă, deci în lipsa unui *sistem de management al calității (SMC)*. Performanțele de nivel mediu (sau „standard”) sunt posibile doar dacă se asigură repetabilitatea activităților ce generează rezultate bune, care, astfel, devin „*bune practici*”. În consecință, pentru sporirea performanțelor unității de învățământ preuniversitar se pune problema ca – în continuarea acreditării și pentru a sprijini dezvoltarea orientării acesteia spre competitivitate și excelență – să fie proiectat și implementat în fiecare instituție câte un *sistem de management al calității (SMC)*, de preferință conform cu cerințele unui standard de management al calității având o largă recunoaștere internațională. Acest SMC, pentru a fi credibil în exterior, trebuie să fie și certificat de un organism acreditat de certificare, de terță parte. „Asigurarea calității” este o parte a „managementului calității” [2, p.14].

De remarcat că *standardele internaționale de management al calității din seria ISO 9000: 2000 reprezintă* – prin modul în care au fost elaborate și îmbunătățite, dar și prin faptul că au fost deja adoptate, pe plan mondial, în aproape un milion de organizații (inclusiv universități) din 160 de țări – și referențialul ideal pentru *managementul calității în învățământul preuniversitar*.

Evaluarea calității educației, din punct de vedere sistemic și integrat, la nivel european, are o istorie relativ recentă, avându-se în vedere că dezvoltarea unor modele de asigurare a calității a apărut ca o consecință a lansării programului de dezvoltare economică europeană la Lisabona. Iar prin Declarația de la Copenhaga, din noiembrie 2002, și Rezoluția Consiliului European din decembrie 2002 a fost lansat cadrul de promovare a unei cooperări susținute în domeniul educației și formării profesionale și au fost stabilite liniile generale ale agendei europene privind asigurarea calității în acest domeniu. Comisia Europeană având rolul de coordonator în dezvoltarea unor modele de asigurare a calității spre a fi folosite de către țările UE ca parte integrantă dintr-o strategie generală de cooperare și îmbunătățire a sistemelor de învățare pe întreg parcursul vieții [4, p.54].

Rezoluția Consiliului Educației din 2002 formulează ca prioritate „Promovarea cooperării pentru asigurarea calității, cu evidențierea schimburilor de metode și modele, precum și de criterii comune și principii ale calității aplicate în educație și formare profesională”.

Cooperarea europeană este facilitată de *Cadrul Comun de Asigurare a Calității pentru Învățământul Profesional din Europa (CQAF – Common Quality Assurance Framework)*, definit în cadrul unui Grup Tehnic de Lucru (TWG) al Comisiei Europene, transformat în Cadrul de Referință European pentru Asigurarea Calității în sistemele de educație și formare profesională (CQARF), prin rezoluția Parlamentului European din 18 decembrie 2008.

2. Evaluarea calității educației în România

2.1. Aspecte practice și legislative

Pornind de la solicitările și recomandările Comisiei Europene în domeniul educației, în România, începând cu anul 2005, s-a conturat cadrul legal pentru implementarea unui sistem de management al calității la nivel de sistem, iar la începutul anului 2007 au apărut și primele *standarde naționale de evaluare instituțională* privind înființarea, funcționarea și evoluția organizațiilor școlare din sistemul de învățământ, respectiv *standardele de autorizare pentru funcționarea provizorie și standardele de funcționare la nivelul minim al calității stabilit prin lege, acreditate/evaluare periodică* [5, p.98].

În sistemul de învățământ preuniversitar, evaluarea calității educației furnizate de organizațiile școlare este realizată pe baza unui set de acte normative, elaborat și aprobat în perioada 2005-2007, documentul de bază fiind *Legea asigurării calității în educație, nr.87/2006*. Standardele utilizate în evaluarea instituțională au o structură arborescentă, fiind împărțite în domenii de evaluare, domeniile în subdomenii, pentru fiecare subdomeniu sunt indicatori de performanță, fiecărui indicator de performanță îi corespund descriptori specifici. *„Descriptorii sunt enunțuri care stabilesc, în mod concret și observabil, cerințele minime pe care organizația furnizoare de educație trebuie să le îndeplinească, pentru fiecare indicator, în vederea acreditării”* [3, p.76] – atunci când vorbim despre standardul de acreditare în învățământul preuniversitar.

Fiind utilizat la evaluarea instituției școlare ca sistem, standardul se va referi la criteriile fundamentale de organizare și funcționare a școlii, ceea ce înseamnă că în structura lui vor intra și aceste criterii.

Structura standardelor naționale utilizate în evaluarea instituțională din învățământul preuniversitar poate fi prezentată astfel:

Structura standardului, precum și a standardului de referință:

- Domeniile și criteriile prevăzute în art.10 din *Legea nr. 87/2006*.
- Subdomeniile corespunzătoare domeniilor și criteriilor respective.
- Un număr (variabil) de indicatori pentru fiecare domeniu, criteriu și subdomeniu prevăzut de lege.
- Un număr (variabil, și el) de descriptori care să arate, pentru fiecare indicator:
 - „regula” care trebuie respectată sau „rezultatul” care trebuie obținut – pentru standardele de funcționare (de autorizare, de acreditare / de evaluare periodică);
 - „cerințele” care indică nivelul optimal de realizare – pentru standardele de calitate (de referință).

În prezent, în România au fost aprobate standardele naționale de evaluare instituțională: standardele de autorizare (pentru *înființarea* unei entități școlare/nivel de învățământ/specializare/calificare profesională), standardele de acreditare/evaluare periodică (pentru validarea *funcționării* entităților școlare) și standardele de „referință” (validarea *funcționării la nivel optimal* al calității) – prin H.G. nr.21/2007 privind aprobarea Standardelor de autorizare de funcționare provizorie a unităților de învățământ preuniversitar, precum și a Standardelor de acreditare și de evaluare periodică a unităților de învățământ preuniversitar; H.G. nr.22/2007 privind aprobarea Metodologiei de evaluare instituțională în vederea autorizării, acreditării și evaluării periodice a organizațiilor furnizoare de educație; respectiv, H.G. nr.1534/2008 privind aprobarea Standardelor de referință și a indicatorilor de performanță pentru evaluarea și asigurarea calității în învățământul preuniversitar [6, p.24].

Școlile tehnice și profesionale din România au implementat deja (atât cât s-au priceput) un sistem de management al calității. Din păcate, procesul este incomplet, nefinalizat și, mai ales, neînțeles. Conducerea acestor școli, cadrele angajate, reprezentanții inspectoratelor școlare județene nu au studii de specialitate în domeniul asigurării și evaluării calității, nu sunt interesate/interesați de domeniu, li se pare totul inutil și nu au fost educați să vadă avantajele implementării unui SMC.

2.2. Realități românești

Enumerăm câteva dintre realitățile constatate, obstacole și rețineri în ceea ce privește dezvoltarea școlilor față de referențialele de excelență. Remarcăm faptul că aceste obstacole și rețineri vin atât din interiorul școlii, cât și din mediul exterior [4, p.19].

În urma unei analize realizate în 2008, în unități de învățământ din România, de stat și particulare, s-au desprins următoarele aspecte negative:

- ✓ Deficiențe privind structura și calitatea documentelor proiective ale școlii;
- ✓ Necunoașterea și neaplicarea, la nivelul conducerii școlilor evaluate, a tehnicilor și metodelor specifice marketingului educațional și managementului strategic;
- ✓ Necuprinderea, în documentele proiective, a elementelor de dezvoltare a unui învățământ incluziv și, ca urmare, nerealizarea unor programe de studiu individualizate;
- ✓ Ignorarea importanței asigurării accesibilității spațiilor școlare pentru toți elevii, inclusiv pentru cei cu nevoi speciale;
- ✓ Lipsa cunoștințelor/ exercițiului în domeniul autoevaluării, precum și a folosirii rezultatelor acesteia pentru optimizarea procesului de învățare;
- ✓ Participare modestă a cadrelor didactice la proiecte de cercetare științifică sau de dezvoltare;
- ✓ Completarea și gestionarea deficitară a documentelor școlare;
- ✓ Nerespectarea, în elaborarea orarului, a normelor legale în vigoare;
- ✓ Baze de date incomplete sau incorect gestionate.

Analizând aceste aspecte, se confirmă incapacitatea de funcționare independentă. În plus, anticipăm apariția unor probleme noi în cazul descentralizării sistemului educațional: unitățile școlare nu au, încă, suficientă capacitate de a analiza nevoile beneficiarilor și de a-și adapta rapid oferta educațională la aceasta. Analiză realizată pentru finalizarea lucrării de masterat cu titlul „Evaluarea calității educației în organizațiile școlare din România – o abordare sistemic-funcțională”, susținută la Universitatea București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, iunie 2009.

Alte obstacole și rețineri în dezvoltarea școlilor românești: perpetuarea unui „lanț al slăbiciunilor” în pregătirea umană/profesională a celor ce devin cadre didactice/directori/inspectori; salarii demotivante; neracordarea școlii românești la realitatea lumii globalizate (informații stufoase și irelevante, lipsa pragmatismului, evaluare subiectivă/ nerealistă a elevilor, lipsa elementelor de educație pentru viață, prezența în curriculum a unor discipline incompatibile cu secolul XXI); schimbări dese și la întâmplare în legislația specifică; lipsa continuității programelor, ideilor; persoane care ocupă poziții-cheie, de decizie, fără o formare profesională specifică și relevantă (doar pe criterii clientelare); nealocarea unei părți din PIB corespunzătoare nevoilor reale din educație; lipsa unei viziuni și a unei strategii pe termen lung; lipsa unor studii de specialitate, care să prevadă impactul unor decizii care în prezent se iau haotic; implicarea sporadică a patronatului în pregătirea profesională a elevilor; stoparea descentralizării/deconcentrării; *decuparea* unor idei, respectiv traducerea inexactă a unor studii/documente internaționale; import de idei neșlefuite pe realitatea românească; neimplicarea unor actori relevanți în validarea actualelor standarde naționale (fie din învățământul preuniversitar, fie din învățământul superior), pentru a avea „greutatea” profesională necesară; separarea artificială a învățământului preuniversitar de cel superior (inclusiv la nivel salarial) [4, p.78].

Concluzii

Societatea europeană trebuie să devină o societate bazată permanent pe înnoire și schimbare, mobilitate accentuată a forțelor de muncă, avansul permanent al tehnicii și științei, creșterea exponențială a informației care circulă și la care au acces copiii (educabilii) și care provoacă noi mutații în abordarea demersului educațional.

La nivel european, se poate constata că, dincolo de politicile interne care stabilesc reguli și proceduri specifice fiecărei țări, există preocupări pentru ca Europa să aibă o voce comună pentru evaluarea calității educației, astfel încât elevii europeni să nu aibă probleme de integrare, de adaptare ori de înțelegere a pieței muncii europene, a vieții, în general.

Evaluarea calității educației este reglementată legal; preocuparea în acest domeniu devine din ce în ce mai prezentă în mediul educațional, fiind preluate elemente reprezentative din mediul economic; în furnizarea și evaluarea educației de calitate sunt implicate autoritățile locale; evaluarea internă este considerată a fi factorul-cheie în dezvoltarea unei organizații școlare; în procesul evaluării sunt antrenați direct actorii principali ai actului educațional: elevi, cadre didactice, părinți, dar și administrația locală; rezultatele evaluării sunt cunoscute de către toți cei interesați (elevi, cadre didactice, părinți, reprezentanți ai comunității); evaluarea a devenit din ce în ce mai complexă și a trecut dincolo de analiza activității didactice; pe baza rezultatelor evaluării sunt stabilite noile ținte și direcții de acțiune ale școlilor.

Cele mai multe studii și articole au în prim-plan învățământul superior, sector în care există pași concreți, atât pe plan european, cât și la nivel internațional (standarde globale, conferințe, benchmarking, instituții transnaționale). De câțiva ani, atenția începe să fie orientată și spre educația preuniversitară, căci și instituțiile de învățământ superior au nevoie de studenți bine pregătiți, cărora să le poată fi aplicate programe, curricule, activități de un nivel mult mai înalt, care să fie familiarizați cu elemente de cultură a calității.

Și în privința standardizării, modelul fundamental al celor mai multe țări europene îl reprezintă criteriile EFQM, astfel încât standardele să fie aplicate indiferent de țară ori sistem educațional, măsurarea și finalitățile să fie evaluate cu aceeași unitate de măsură, iar în rețeaua de benchmarking european să se „vorbească aceeași limbă”. Totuși, s-a sugerat ca instituțiile naționale de evaluare externă a calității să pună totul pe baze naționale, respectându-se principiul subsidiarității. O provocare comună reprezintă folosirea consistentă și consecventă a standardelor. Se pune accentul pe promovarea unor exemple și experiențe practice, folosite pentru a depăși diverse situații în procesul asigurării unei educații de calitate.

Deși se utilizează standarde și ghiduri ce conțin un mare număr de termeni general recunoscuți și acceptați, în realitate aceștia pot fi interpretați pornindu-se de la simpla lor traducere din limba engleză într-o altă limbă europeană. Prin urmare, comisii de specialiști ar trebui să aducă clarificări, astfel încât utilizarea standardelor și a altor instrumente/metode recomandate să nu mai fie foarte interpretabilă, de la o țară la alta.

Evaluarea trebuie să fie realizată de instituții credibile; prin urmare, au fost propuse organisme pan-europene și instrumente specifice care să realizeze o analiză obiectivă a acestora. Legislația specifică, de la nivelul fiecărei țări europene, trebuie să fie compatibilă cu direcțiile de acțiune și programele de la nivelul Uniunii.

Recomandările de la nivel european au fost centrate pe *instituirea, la nivel de sistem educațional* și de furnizor de formare profesională (EFP) din fiecare țară comunitară, a unor sisteme de management al calității în funcție de condițiile specifice fiecărui stat comunitar, dar ținându-se cont de opțiunile strategice la nivel european.

Implementarea recomandărilor cuprinse în EQARF va ajuta sistemele EFP din țările comunitare să răspundă tendințelor actuale în educație (printre cele mai importante: *educație de la 0 ani și învățare pe tot parcursul vieții*), dar și să implementeze, mai ușor, prevederile Cadrului European al Calificărilor – EQF, conducând la o compatibilizare a acestor sisteme.

Asigurarea calității în educație va influența în mod esențial mediul educațional, impactul economic fiind extrem de important, avându-se în vedere faptul că procesul a fost deja verificat și testat în mediul economic-industrial. Condițiile dure de piață, cerere și ofertă, au creat mediul favorabil implementării și dezvoltării sistemelor de management al calității și o evoluție firească a acestora spre asigurarea calității (QA) și managementul calității totale (TQM).

Este absolut normal ca evoluția școlilor românești să aibă loc în concordanță cu criteriile de calitate și performanță ale referențialelor educaționale europene și internaționale. În acest sens, apreciem că, deși s-au produs schimbări semnificative în procesul de implementare a unui sistem de management al calității la nivelul unităților de învățământ preuniversitar, totuși rezultatele, la nivel național, sunt destul de modeste [8]. EQF (European Qualifications Framework) este o inițiativă a Uniunii Europene, în vederea realizării mai ușoare a conexiunilor între pregătirea academică și cea profesională din statele membre. Acest cadru comun a fost acceptat oficial în 2008. Obiectivele creării acestuia le reprezintă înlesnirea mobilității cetățenilor Uniunii Europene, precum și facilitarea învățării pe tot parcursul vieții.

Acest proces este posibil în condițiile în care școlile sunt pregătite pentru a aborda un astfel de demers. Nu este suficientă doar implementarea unui SMC la nivel de școală, fără validarea funcționării lui după regulile și principiile standardului ISO 9001. Apreciem că școlile acreditate după standardul național de acreditare pot aborda implementarea unui SMC viabil. Având un SMC funcțional, școlile acreditate se pot dezvolta în corelație cu cerințele unor referențiale superioare standardelor de acreditare, precum standardul optimal, modelele de excelență (respectiv EFQM, ca fiind cel mai potrivit pentru școlile din spațiul european).

Este absolut obligatoriu ca sistemele educaționale naționale să treacă la implementarea unor sisteme de management al calității care să evolueze în concordanță cu aceste recomandări. Organizațiile școlare, de asemenea, își vor implementa propriile sisteme de management al calității. Beneficiile pot fi vizibile imediat, iar efectele sunt pe termen lung: generații de copii adaptați și gata să înfrunte realitatea.

În goana după „originalitatea” românească au fost pierdute din vedere elemente esențiale, precum: aplicabilitate, competitivitate, eficiență. Sunt destule voci care susțin că cerințele premiilor de excelență nu pot fi, totuși, aplicate școlilor, că elevul nu este un „șurub”, că școala nu e o fabrică. Se ignoră cu bună știință avantajele ce decurg din aplicarea acestora? Nu s-a studiat suficient această zonă? Desigur, la o analiză detaliată pot fi depistate elemente care pot fi îmbunătățite chiar și la premiile de excelență; și acestea pot evolua, se pot transforma odată cu realitatea.

Referințe:

1. CATUNEANU, V. *Ameliorarea calității*. București: Fundația Română pentru Promovarea Calității, 2003.
2. DRAGULANESCU, N. *Impactul transpunerii sistemului calității din UE în anumite sectoare industriale din România*. București: Institutul European din România, 2002.
3. CRISTEA, S. *Fundamentele pedagogiei*. Iași: Polirom, 2010.
4. DRAGULANESCU, N., DRAGULANESCU, M. *Managementul Calității Serviciilor*. București: Agir, 2003.
5. OLARU, M. *Managementul Calității*. București: Editura Economică, 1995.
6. CUCOȘ, C. *Pedagogie*. Ediția a II-a. Iași: Polirom, 2006.

Prezentat la 18.02.2016